

Motion till riksdagen 2012/13:Ub456

av Tina Ehn m.fl. (MP)

Skolbibliotek

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skollagen behöver förtydligas i fråga om skolbibliotekens bemanning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det vid de tillfällen då skolbiblioteksverksamhet integreras med folkbibliotek ska finnas ett ordnat samarbete, en formell överenskommelse med politiska beslut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av biblioteksplaner.

Motivering

Sedan 2011 ska alla skolenheter enligt skollagen ha tillgång till skolbibliotek. Oavsett huvudman. Lagen trädde i kraft 1 juli 2011. I 2 kap. 36 § skollagen står det att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan *ska ha tillgång till* skolbibliotek. Bestämmelsen gäller såväl offentliga som fristående skolor. Det som saknas i den nya lagen är ett krav på bemanning.

Svensk Biblioteksförening skrev redan i remissvaret om den nya skollagen att det behövs både tydliga definitioner vad ett skolbibliotek är och att behörighet för och tillgång till skolbibliotekarie ska regleras. Och under allmänna motionstiden 2011 lämnade Miljöpartiet in en kommittémotion om bibliotek. I den motionen togs frågan om skolbibliotek upp.

Skolbiblioteken är viktiga när det gäller att främja läsandet både i grundskolan och i vuxenutbildningen. Den nya skollagen fastställer kravet att alla skolor ska ha tillgång till skolbibliotek. Förutsättningarna ser väldigt olika ut i olika delar av landet, i storstäderna respektive på landsbygden. Det är framför

Fel! Okänt namn på

allt inte samlingen böcker som skolan har tillgång till som är avgörande utan tillgången till en skolbibliotekarie. Barns och ungas minskade läsande får långsiktiga konsekvenser, och en aktiv samverkan mellan skolorna och skolbiblioteken behövs för att vända den här trenden. För att elevens självständiga lärande ska bli meningsfullt behövs det också personal med expertis i informationshantering och källkritik.

Det bör inte heller vara tillräckligt att en skola utan skolbibliotek kan hävda närheten till ett folkbibliotek. Det krävs personal dedikerad till att vara en del av elevernas läroprocesser och verksamhetsplaneringen i skolan. Skollagen behöver därför förtydliga att tillgång till skolbibliotek innefattar även tillgång till en utbildad skolbibliotekarie.

Personalens viktiga roll

Nu har vi fått fakta om hur läget verkligen ser ut. I Kungliga bibliotekets rapport om skolbibliotek 2012 finns färskas uppgifter som pekar på stora brister i tillgången till skolbibliotek och till skolbibliotekarier eller bibliotekspersonal.

I rapporten pekar man bland annat på att hälften av landets elever saknar tillgång till ett bemannat skolbibliotek. Sexton procent av alla elever på grundskolan och gymnasiet har inte tillgång till skolbibliotek i sina egna skollokaler. Endast fyra av tio elever har tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat minst 20 timmar per vecka. Och en stor del elever går på skolor med bibliotek som är utan personal, och som är öppna endast för vissa klasser.

Personalens roll är den viktiga länken. För att elevens självständiga lärande ska bli meningsfullt behövs det personal med expertis i informationshantering och källkritik.

Det är inte samlingen böcker som skolan har tillgång till som är avgörande utan tillgången till en skolbibliotekarie. Skolbiblioteket ska vara bemannat med för uppdraget utbildad personal. Skollagen behöver förtydligas om det som ovan anförts.

Folkbibliotek som skolbibliotek?

Ibland kan man integrera skolbiblioteksverksamheten i folkbiblioteket. Och i speciella fall kan små skolor i glesbygd behöva ges stöd för att utveckla lösningar för möjlighet till skolbibliotek kanske genom ett samarbete med närliggande folkbibliotek/annat bibliotek, kontinuerlig bokbuss, samarbete med högskola eller någon annan lösning.

Folkbibliotek och skolbibliotek kan alltså samarbeta och utveckla skolbiblioteksverksamhet, något som också verkar ske på många håll, men det räcker inte att skolans elever befinner sig inom folkbibliotekets väggar. Det ska finnas ett ordnat samarbete; en formell överenskommelse. Integrerat innebär

att ett beslut tagits på politisk nivå om att skolbiblioteket ska dela resurser med någon av kommunens folkbibliotek: filial eller huvudbibliotek.

Skolbiblioteksplaner

Få kommuner verkar ha någon skolbiblioteksplan, och få kommuner med biblioteksplaner verkar ha skolbiblioteksverksamheter i sin planering.

- ? Skolan och skolbibliotek har stora möjligheter till ett närmande samarbete.
- ? Ett utvecklat arbete runt flera frågor såsom temaarbeten och bokinköp.
- ? Utveckling runt boksamtal och reflektioner.
- ? Samarbete inom undervisning om informationssökning och inom området källkritik och kritiskt granskande.

Skolans pedagogiska uppdrag är stort, skolbibliotek kan fylla en viktig funktion. I rapporten från Kungliga biblioteket om skolbibliotek har man inte kunnat konstatera något som skulle styrka att skolor med skolbibliotek ger elever med ”bättre” betyg. Vad som dock kan konstateras är att *”betygsmedelvärdet i alla fall inte är lägre på skolor som har tillgång till skolbibliotek”* och att *”det finns också en liten tendens att slutbetygsmedelvärdet på skolor som har tillgång till ett skolbibliotek som fungerar som pedagogisk resurs, har något högre betyg”*.

I en skolbiblioteksplan skulle man även kunna hantera tillgången på titlar av minoritetsspråk och frågan om talbokstillstånd. Finns det inget skolbibliotek, kan man inte ansöka om talbokstillstånd, även om man har elever med behov av talböcker. För att skolbibliotekens roll och viktiga funktion ska förtydligas behövs skolbiblioteksplaner.

Litteraturutredningen som presenterades nyligen uppmärksammar problemet med en minskad läsförståelse, om att läsfärdigheten bland unga människor stadigt försämrats, och att det finns stora brister i läskunnighet hos framförallt pojkar.

Det finns grupper i samhället där brister i läsfärdigheten utmärker sig mer och det finns en koppling till var man bor. Det finns ett mönster som kan urskiljas, som visar sambanden med ofullständiga slutbetyg och låg läsförståelse i tidiga år.

För en ökad läsförståelse, för att väcka nyfikenhet för det skrivna ordet och för att stärka barns och ungas möjligheter till bildning och utveckling är skolbibliotek och skolbibliotekariernas roll mycket viktiga.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2012

Tina Ehn (MP)

Peter Rådberg (MP)

Jabar Amin (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Jan Lindholm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)